

Anlatım Teknikleri

1. **Gösterme Tekniği:** Anlatıcının/yazarın devre dışı kaldığı, okurun karakterlerle doğrudan bir araya getirildiği bir anlatım tekniğidir. (*diyalog, iç konuşma, bilinç akışı*)
2. **Tahkiye etme / anlatma** (*kişi tanıtımı, olay anlatımı, geriye dönüş, iç çözümleme, özetleme*)
3. **Pastiş**
4. **Parodi**
5. **İroni**

1. Gösterme (Sahneleme):

Olaylar, kişiler, varlıklar okuyucuya doğrudan sunulur. Anlatıcı, okuyucu ile eser arasına girmez. Okuyucunun dikkati eser üzerinde yoğunlaşır.

Bu teknikte kişilerin konuşmaları ve hareketleri yansıtılarak okuyucunun kendisini eserin kurmaca dünyasında hissetmesi sağlanır.

Gösterme tekniği; **diyalog**, **iç konuşma** veya **bilinç akışı** şeklinde olabilir.

a. Diyalog:

Kahramanların karşılıklı konuşmalarına dayanan anlatım tekniğidir. Metne akıcılık kazandırır. Diyalog tekniğinde konuşmalar, kitabi değildir. Kahramanlar, sosyal statülerine uygun biçimde konuşturulur.

“— İhsan, İhsan kardeşim. Dönmeye çalışıyor fakat aynı hırıltı. Saat, sabahın dördü... Büyük seyyarın önündeyiz. Çadıra koşuyorum. Genç bir doktor, çadırın içini dışını istila eden sedyelerde pansuman yapıyor.

— Alay Kumandanı İhsan Bey vuruldu, getirdik, Hemşire Ayşe yok mu?

— Mustafa Çavuş sedyeciler, hey! Kumandanı Hemşire Ayşe'nin çadırına götürelim, burada yer yok.”
(Halide Edip Adivar, Ateşten Gömlek)

b. İç Konuşma:

Kahramanların içsel konuşmalarını aktarmaya dayanan anlatım tekniğidir.

İç konuşma tekniğinde, kahramanın duygu ve düşünceleri sesli düşünme şeklinde yansıtılır. Bu anlatım tekniğinde kahraman, karşısında biri varmış gibi kendi kendine konuşur.

Bu kedi, tahta masanın üstüne çıkmış, köpeğime durmadan homurdanacak mı? Sandalyenin üstün- deki vişneçürüğü rengindeki delik çoraplar... Asmanın yaprakları daha yemyeşil. Bizim bahçedeki kurudu bile. Deniz, Bozburun'a doğru başını almış gidiyor. Uzaklarda görünen, İstanbul'un neresi kim bilir? Sesler neden gelmiyor? (Sait Faik Abasıyanık, Son Kuşlar)

c. Bilinç Akışı:

Genellikle XX. yüzyıl modern roman ve hikâyesinde kullanılmış bir anlatım tekniğidir.

Bu teknikte de iç konuşmada olduğu gibi kişilerin iç dünyaları, zihinlerinden geçirdikleri doğrudan o kişilerin ağzından, kendi kendilerine konuşmaları şeklinde verilir.

Kahraman anlatıcı ve bakış açısı söz konusudur ancak bilinç akışında iç konuşmadan farklı olarak cümleler arasında mantık ilişkisi zayıftır.

Daha çok serbest çağrışım yoluyla bir düşünceden bir başka düşünceye atlanır.

Bu teknikte dış dünyaya ait nesnelere, motifler bilinçaltını harekete geçiren serbest çağrışım öğeleri olarak işlev görür. Bilinç akışı ile iç konuşma tekniği genellikle iç içe kullanılır.

"Gazete dediniz de aklıma geldi: Nermin yemeğe bekler beni... Müsaadenizle. Espri yaparak kurtulamazsın, koltukta söz verdin. Vazgeçiyorum; bütün insanlığın önünde eğilerek özür diliyorum: beni yanlışlıkla çıkardılar sahneye. Ben yoldan geçen... Bütün sorumluluk sende. Hayır değil. Benden paso; çocuk da daha altı yaşını doldurmadı biletçi amcası. Evet çocuklar da bekliyor. Paramı geri istiyorum; yanlış filme gelmişim. Görüyorsun, benim gibi bir insandan hayır gelmez. Ölü evinde oturmuş... Yataktan fırlayarak kalktı, pencerenin önüne gitti." (Oğuz Atay, Tutunamayanlar)

2. Tahkiye etme / Anlatma:

kişi tanıtımı,

olay anlatımı,

geriye dönüş,

iç çözümleme,

özetleme

a. Geriye Dönüş

Olay örgüsü normal, kendi zaman akışında devam ederken anlatıcının zaman atlayarak geçmişe yönelmesiyle oluşan anlatım tekniğidir. Bu teknikle okur bilgilendirilir.

"Dereden, tepeden uzun uzun konuştuk. Bu arada her gün, sabahın beşinde çalar saatin sesiyle uyandığını, gaz ocağına çaydanlığı oturttuğunu, bulaşıkları yıkadığını, çarşıdan ekmek peynir aldığını, altına doğru kardeşlerinin karnını doyurup altı buçukta omuz omuza işçi kalabalığıyla vapura binip yedide köprüye geldiğini, yediyi çeyrek geçe de atölyede işbaşı yaptığını öğrendim." (Orhan Kemal, Harika Çocuk)

b. İç Çözümleme

Karakterin iç dünyasının, kafasından geçenlerin anlatıcı/yazar tarafından verildiği anlatım tekniğidir. İnsanı çok yönlü vermeye yarayan bir tekniktir. Özellikle psikolojik tahlillerde kullanılır.

*“Odasına girince kapıyı kapadı. Boğazı düğümleniyordu. Kendini tuttu ve ağlamadı. Belki son defa gördüğü odasının her tarafına baktı. Yutkundu. Ağzında yine bir kuruluk vardı. Çok mu heyecanlıyım?” diye sordu kendi kendine. Evet, bir isyan var içinde. Babasına karşı değil. Kime karşı olduğunu anlamıyor: Evden hemen çıkıp gitmeyi düşündü. Evden ve memleketten. Sabahleyin pasaport için teşebbüs etmek. Feriha ile beraber, on gün sonra, Paris. Artık tereddüde lüzum var mıydı?” (Peyami Safa, *Yalnızız*)*

c. Özetleme

Zaman kazandıran ve anlatıcıya daha çok şeyi anlatma olanağı sunan bir anlatım tekniğidir. Sayfalarca anlatılacak olay, bu teknik sayesinde kısa bir şekilde verilir.

*“Akşam hızlı indi. O evde yaşanan yıllar boyunca, akşamın en önce bu eve girdiğini, güneşin ise hiç uğramadığını, yapılan türlü savaşımara karşın farelerin bitmediğini, hatta zaman zaman, kedilerimizin en güzel yavrularının onlara yem olmasını olağan karşılamayı, öte yandan bu evi sevmeyi, günü geldiğinde kapalı kapıların, indirilmiş perdelerinin güvenlik getirdiğini, açık kapısının ardından sızan ışığın ardında iyi şeyler olduğunu düşünmeyi öğrendik. Büyüdük o evde. Herkes bir kapıyı açıyor ve yeni koşulların ortasına atılıyordu. Zorunlu bir şeydi bu.” (Ayla Kutlu, *Islak Güneş*)*

3. Pastiş

Yazarın, başka bir yazarın ya da edebî türün dil ve anlatım özelliklerini taklit etmesiyle oluşan anlatım tekniğidir. Edebî türlere özgü söyleyiş tarzları yazar tarafından metnin temel üslubu olarak kullanılır. Postmodernist yönelimde kullanılan bir metinler arasılık tekniğidir.

*“Onlar uçmasın diye çalılarını tutarken şehirdeki tüm kuşlar toplanıp naylon tahta evler mahallesine geldiler. Konduların üstünde eğri eğri uçarak kuş olmaya, kanat takmaya heves eden çatılara güldüler. Cık cık çatıcık uçsana / Beşikten kanat taksana / Bize bir bebek atsana / Cık cık bebecik cık cık / Kuşlar günlerce konduların üstünde eğri eğri döndüler. Döne ötüşe konduların yerini belli ettiler. Onlar “cık cık bebecik” diye uçarken yıkımcılar mahalleye geldiler.” (Latife Tekin, *Sevgili Arsız Ölüm*)*

4. Parodi

Yazarın bir metnin konusunu örnek almasıyla oluşan bir anlatım tekniğidir. Böylece bir metinden yeni bir metin oluşturulur. Postmodernist yönelimde kullanılan bir metinler arasılık tekniğidir.

Orhan Pamuk’un *Benim Adım Kırmızı* romanında kimi konuları Umberto Eco’nun *Gülün Adı* adlı romanından alması, Turgut Özakman’ın *Sarıpınar -1914* adlı oyununda konuyu Reşat Nuri Güntekin’in *Değirmen* adlı romanından alması parodiye örnek verilebilir.

5. İroni

Yazarın, örnek aldığı bir metnin biçim ve içerik özelliklerini, kurgu tekniklerini alaya almak ya da okuru eğlendirmek amacıyla değiştirip gülünç ve eğlendirici eser ortaya çıkarmasını sağlayan tekniktir.

Postmodernist yönelimde kullanılan bir metinler arasılık tekniğidir.

“Bu masal çok yeni uydurulmuş bir masal olduğu için pek çok kimse bilmiyor. Masalı yeni duyanlar da onu başkalarına anlatmaya kalktıklarında ellerine yüzlerine bulaştırıyorlar. Birçok yerine de yeni bölümler uyduruyorlar. Bir kez uydurmaya başlayınca ise -şimdi olduğu gibi- uydurdukça uyduruyorlar.” (Adalet Ağaoğlu, Sen Ey Kutsal Işık)